Vught

Raadsinformatiebrief

Datum	31 januari 2023
Onderwerp	Meerjarig plan Taalhuis 2023-2026 en evaluatie voorgaande periode
Zaaknummer	Z22 - 257288
Documentnr.	UIT/23 - 527485

Inleiding

In Vught wonen naar schatting circa 3.000 laaggeletterden. Dit zijn inwoners die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen of over te weinig digitale vaardigheden beschikken. Doordat zij deze basisvaardigheden ontberen, worden zij belemmerd om volwaardig en zelfstandig mee te doen aan onze samenleving.

Gemeenten hebben een belangrijke rol in de aanpak van laaggeletterdheid. Zij staan als overheid dichtbij inwoners die hun basisvaardigheden willen verbeteren via de diverse taken in het sociaal domein, gezondheidszorg en het bibliotheekwezen. Met (lokale) partners hebben zij goed zicht op groepen waar laaggeletterdheid veel voorkomt.

Het Taalhuis Vught biedt de infrastructuur, waarbinnen alle partners werken aan het verbeteren van de basisvaardigheden van inwoners van Vught. Sinds de oprichting in 2019 hebben we hard gewerkt aan de onderlinge samenwerking en de bekendheid van het Taalhuis in het veld. Ook ging er veel aandacht uit naar het werven van vrijwilligers en het op orde krijgen van het educatieve aanbod. Na deze pioniersfase is nu de fase aangebroken waarin we de samenwerking verder verdiepen. We brengen meer focus aan in het aanbod en versterken onze infrastructuur. Zo kunnen we inwoners nog beter bereiken en ondersteunen. In het bijgevoegde meerjarige plan worden de ambities voor de komende jaren geschetst, een samenvatting hiervan leest u in deze raadsinformatiebrief. In het bijgevoegde plan vindt u verder ook de evaluatie van de afgelopen periode.

Voorgeschiedenis

In maart 2019 ontving u een raadsinformatiebrief over de oprichting van het Taalhuis.

Inhoudelijk

In het plan schetsen we dat we de komende jaren inzetten op verdere professionalisering van het Taalhuis. Dit doen we door:

1) focus aan te brengen in het inhoudelijke ondersteuningsaanbod voor onze inwoners;
2) de infrastructuur binnen het Taalhuis te professionaliseren om zo meer continuïteit en betrokkenheid binnen het netwerk te creëren. Belangrijkste uitwerking hiervan is dat we willen

inzetten op een professioneel vrijwilligersbeleid binnen het Taalhuis om zo de vele betrokken vrijwilligers goed te ondersteunen bij hun vrijwilligerswerk voor laaggeletterden inwoners.

Qua inhoudelijk aanbod zetten we de komende jaren in op:
1. Digitale en financiële vaardigheden
2. Gezondheid
3. Gezinsaanpak

Financieel

Tot en met 2024 ontvangt centrumgemeente 's-Hertogenbosch een extra decentralisatie uitkering in het gemeentefonds voor de Vervolgaanpak Laaggeletterdheid. Deze mag ingezet worden voor: deskundigheidsbevordering, personele inzet, versterking preventieve aanpak, verbetering samenwerking binnen het taalnetwerk, trainingen 'herkennen en doorverwijzen' of wervingsactiviteiten voor moeilijk bereikbare groepen (bijv. laaggeletterden met Nederlands als moedertaal). Onderstaande tabel laat de hoogte van het budget voor Vught zien.

	Verdeelsleutel 2023	Beschikbaar 2022	2023 1e helft	2023 2e helft	2023 totaal	2024 totaal
Regionaal beschikbaar		322.082	187.577	170.653	358.230	303.180
Vught	2,10%	10.424	3.946	3.590	7.536	12.736

De gesprekken over de exacte invulling van het professionaliseren van het vrijwilligersbeleid zijn nu gaande. De inzet is echter dat er een vrijwilligerscoördinator wordt aangesteld. De kosten hiervan bedragen circa € 20.000,- per jaar. Voor 2023 en 2024 kunnen we een deel van deze kosten dekken uit ons gemeentelijke aandeel in de bovengenoemde decentralisatie uitkering. Voor het overige deel van de kosten zetten we tot en met 2026 het dividend van WSD in. De omvang van ons dividend bij de WSD is toereikend om deze kosten te dekken en past binnen de bestedingsvoorwaarden die hieraan zijn gesteld. Na 2026 kan opnieuw een besluit genomen worden over de dekking van deze kosten.

Burgemeester en wethouders van Vught,

de secretaris,	de burgemeester,
W.F.F. Keijzers	R.J. van de Mortel

Bijlage:

1. Plan Taalhuis

Vught

Het verbeteren van de basisvaardigheden in Vught.

Koers voor het Taalhuis in Vught.

2023-2026

Vught

Inhoud

1. Inleiding 3
1.1 Laaggeletterdheid, basisvaardigheden en omvang van de doelgroep 3
1.2 Gevolgen van laaggeletterdheid 3
2. Context en relevante ontwikkelingen 4
3. Leidende principes 6
3.1 Missie en visie 6
3.1 De vernieuwde werkwijze 2023- 2026 7
3.2 Focuspunten inhoudelijk aanbod 2023-2026 7
3.3 Focuspunten infrastructuur Taalhuis 2023-2026 8
4. Taalhuis en partners 9
4.1 Rollen en taken 10
5. Financiën 11
5.1 Financiering van de aanpak laaggeletterdheid 11
5.2 Hoogte subsidie voor non-formeel educatieaanbod 11
6. Monitoring / evaluatie / resultaten 11
6.1 Monitoring: 12
6.2 Evaluatie: 12
6.3 Resultaten: 12
Bijlage 1 Evaluatie en jaarverslag 13

1. Inleiding

Gemeenten hebben een belangrijke rol in de aanpak van laaggeletterdheid. Zij staan als overheid dichtbij inwoners die hun lees-, schrijf-, reken- of digitale vaardigheden willen verbeteren via de diverse taken in het sociaal domein, gezondheidszorg en het bibliotheekwezen. Met (lokale) partners hebben zij goed zicht op groepen waar laaggeletterdheid veel voorkomt.

Het Taalhuis Vught biedt de infrastructuur, waarbinnen alle partners werken aan het verbeteren van de basisvaardigheden van inwoners van Vught (zie ook hoofdstuk 4). Sinds de oprichting in 2019 hebben we hard gewerkt aan de onderlinge samenwerking en de bekendheid van het Taalhuis in het veld. Ook ging er veel aandacht uit naar het werven van vrijwilligers en het op orde krijgen van het educatieve aanbod. Na deze pioniersfase is nu de fase aangebroken waarin we de samenwerking verder verdiepen. We brengen meer focus aan in het aanbod en versterken onze infrastructuur. Zo kunnen we inwoners nog beter bereiken en ondersteunen. Dit nieuwe meerjarige plan brengt onze ambities voor de komende jaren onder woorden.

De informatie uit de volgende paragrafen (1.1 en 1.2) is afkomstig uit (wetenschappelijke) onderzoeksrapporten en publicaties.

1.1 Laaggeletterdheid, basisvaardigheden en omvang van de doelgroep

Laaggeletterdheid is een term voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. In Nederland gaat het om 12% van de bevolking. Vaak kunnen laaggeletterden wel lezen en schrijven, maar niet voldoende om volwaardig mee te kunnen doen in de maatschappij. Het taalniveau is dan lager dan het taalniveau van een vmbo- of mbo-2/3 scholier.

Geletterdheid is één van de vijf basisvaardigheden. De andere basisvaardigheden zijn rekenen, digitale-, financiële-, en gezondheidsvaardigheden. Bij deze vaardigheden is er sprake van een onderlinge samenhang: als je moeite hebt met lezen en schrijven is het bijvoorbeeld ook lastiger om je weg te vinden in de digitale wereld. Of om keuzes te maken die je gezondheid positief beïnvloeden.

In Brabant ligt het percentage laaggeletterden iets lager dan het landelijk gemiddelde, namelijk op 10,6%. Het gaat dan in totaal om een groep van ongeveer 170.000 laaggeletterde Brabanders. Het aantal laaggeletterden in gemeente Vught wordt geschat op ruim 3.000 inwoners. De doelgroep laaggeletterden groeit door vergrijzing en migratie. Maar ook doordat er nog steeds jongeren met te weinig basisvaardigheden van school gaan. Overigens heeft meer dan de helft van de laaggeletterden van 16 tot en met 65 jaar Nederlands als moedertaal[1].

1.2 Gevolgen van laaggeletterdheid

Een achterstand in basisvaardigheden zorgt ervoor dat je niet goed mee kunt doen in de maatschappij. Ook kan het leiden tot schaamte en problemen op allerlei vlakken:

[1] Algemene Rekenkamer (2016). Aanpak van laaggeletterdheid.

- *Moeilijkheden met het vinden en/of behouden van een baan*

Van de mensen die minder goede basisvaardigheden hebben, is bijna de helft werkloos. Zij vinden het vaak lastig om een sollicitatiebrief of een cv te maken. Hierdoor komen ze moeilijk aan een baan. Ook hebben ze moeite om hun baan te behouden, bijvoorbeeld als ze een computer moeten gebruiken.

- *Problemen met (digitale) communicatie*

Formulieren invullen, zoals voor uitkeringen, toeslagen en belastingen, kunnen zorgen voor problemen. Denk ook aan het (ver)werken van/met informatie op een computer, tablet of telefoon. Of aan het downloaden van loonstrookjes, digitaal aanvragen van een nieuw rijbewijs of het maken van een afspraak voor een oudergesprek op school.

- *Gezondheidsproblemen*

Mensen die niet goed kunnen lezen, rekenen en/of schrijven hebben vaak ook problemen met hun gezondheid. Dat komt omdat zij vaardigheden missen om goed om te gaan met informatie over gezondheid, ziekte en zorg. Zij kunnen bijvoorbeeld bijsluiters van medicijnen niet goed lezen. De gevolgen hiervan voor hun gezondheid zijn groot. Zij voelen zich vaak minder gezond, hebben vaker overgewicht en een grotere kans om eerder te sterven.

- *Cyclus van taalachterstanden*

In de eerste levensjaren wordt het fundament gelegd voor latere taalvaardigheid. Als ouders laaggeletterd zijn, is de kans groot dat ze hun eigen taalproblemen doorgeven aan hun kinderen. Net zoals deze ouders zelf hun taalproblemen hebben ‘gekregen’ van hun ouders.

Ondanks de groeiende aandacht voor laaggeletterdheid blijkt het lastig om laaggeletterden te bereiken en hen aan te zetten tot actie. Laaggeletterden blijven liever uit beeld, ze kunnen het aanbod niet vinden of melden zich niet aan. Een praktische aanpak met o.a. de inzet van ‘camouflage-aanbod’, waarin wordt aangesloten op de belevingswereld, speelt hierin een belangrijke rol. Het gaat dan om de manier van aanspreken, inspelen op intrinsieke motivatie en laagdrempeligheid. De aanpak van laaggeletterdheid vraagt dus om continuïteit en een lange adem.

2. Context en relevante ontwikkelingen

De urgentie om te investeren in een vaardiger Nederland wordt sinds enkele jaren breed gedeeld. Het Rijk heeft in het Regeerakkoord (2020-2024) structureel geïnvesteerd in maatregelen voor de aanpak laaggeletterdheid, zowel bij volwassenen en taalstimulering bij kinderen. Dit heeft tot een aantal ontwikkelingen geleid:

a) Aanstaande wetswijziging aanpak laaggeletterdheid

Het Rijk werkt aan een wetswijziging waarin de gemeenten vanaf 2025 de regierol krijgen over de aanpak laaggeletterdheid. In de huidige situatie heeft het Rijk de coördinatie van de aanpak laaggeletterdheid belegd bij de centrumgemeenten. Zij ontvangen een specifieke uitkering op basis van de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB). Op basis van een regionaal educatieplan kunnen gemeenten naar rato van hun inwoneraantal budget aanvragen. Daarmee kunnen ze opleidingen, cursussen en educatieve activiteiten bekostigen. Dit budget is te beperkt voor de omvang van de doelgroep en kent ook nog strenge bestedingsvoorwaarden. Dit belemmert een goede aanpak van

laaggeletterdheid. Dit vormt de aanleiding voor de aankomende wetswijziging. Het is nog niet duidelijk wat dit betekent voor de financiering.

Het Rijk wil de kwaliteit en toekomstbestendigheid van de lokale Taalhuizen in beeld brengen. Dit in aanloop naar de regierol voor de gemeente. Dat gebeurt via een certificeringsaudit. Taalhuizen zijn niet verplicht om mee te werken. Maar het geeft wel waardevolle inzichten over hun sterktes en ontwikkelpunten.

Andere ontwikkelingen binnen het landelijk beleid voor de aanpak van laaggeletterdheid zijn:

- van volwasseneneducatie naar basisvaardigheden: niet alleen een algemene taalcursus, maar ook aanbod dat helpt bij specifieke dagelijkse situaties (bijv. 'Digisterker', Omgang met geld');
- meer aandacht voor non-formele educatie: dit is aanbod dat niet leidt tot een erkend diploma. Dit zijn vaak lokale laagdrempelige cursussen of activiteiten. Doel hiervan is vooral ontwikkeling van inwoners, dus niet enkel technische kennisvergroting;
- van volwasseneneducatie naar Leven Lang Ontwikkelen: een leven lang leren stelt mensen in staat om onder veranderende omstandigheden te blijven functioneren in de samenleving. Basisvaardigheden spelen hierin een belangrijke rol.

b) Extra uitkering
De centrumgemeenten ontvangen tot 2025 een extra uitkering van het Rijk (zie hoofdstuk 5). Het Rijk voert eind 2022 een tussentijdse evaluatie uit naar de besteding van de extra middelen en het bereik van de doelgroep.

c) Regionaal educatieplan (Noordoost-Brabant 2019-2022, 'Meedoen begint bij de basis')
Iedere arbeidsmarktregio is verzocht een educatieplan op te stellen. Onze arbeidsmarktregio heeft in samenspraak een regionaal educatieplan opgesteld voor de periode 2019-2022. Hierin staat welk educatie-aanbod er is geregeld voor welke doelgroepen. In 2022 is besloten om dit plan en de aanbesteding met de educatieaanbieder Capabel Taal te verlengen met één jaar, tot en met 2023. De reden hiervoor is dat de uitgangspunten nog actueel zijn en er tevredenheid is over de educatieaanbieder. Daarnaast heeft de Provincie subsidie verstrekt aan de regio om voor eind 2023 in totaal 200 inwoners extra te ondersteunen in de basisvaardigheden. Dit gebeurt door maatwerk educatietrajecten 'Taal op de Werkvloer'.

d) Landelijke ontwikkelingen

Gezinsgerichte aanpak
De gezinsgerichte aanpak is een onderdeel van de algemene aanpak van laaggeletterdheid. Vanaf 2025 moeten de Nederlandse gemeenten hierin de regierol vervullen. Doel is om het aantal jongeren met een taalachterstand terug te brengen. In de gezinsgerichte aanpak krijgen ouders ondersteuning en handvatten om een taalrijke thuisomgeving te creëren, die de taalontwikkeling van hun kind bevordert.

Informatiepunt digitale overheid (digitale inclusie)
De overheid communiceert steeds meer digitaal. Het is belangrijk dat ook mensen die niet digitaal vaardig zijn toegang hebben tot de overheid. Zij kunnen naar een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO). Dit is gevestigd in de bibliotheek, en is bedoeld voor vragen over DigiD, belastingen en toeslagen, zorg, inburgering, werk en uitkering en nog veel meer. Bibliotheekmedewerkers hebben hier inmiddels allemaal een cursus voor gevolgd. Per 2023 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de financiering hiervan.

e) Lokale ontwikkelingen: positieve gezondheid & preventie
In het concept gezondheidsbeleid en in de Lokale Sociale Agenda nemen de onderwerpen positieve gezondheid en preventie een centrale plek in.

Positieve gezondheid
Positieve gezondheid is een brede kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies. Het gaat niet om wat iemand niet meer kan. Maar juist om wat iemand wel kan, belangrijk vindt en eventueel wil veranderen. Bovendien gaat het niet alleen om de lichamelijke kanten van gezondheid, maar ook om het vermogen je aan te passen, welbevinden, eigen regie, veerkracht, participatie en zingeving.

Preventie
Met preventie willen we als gemeente bereiken dat we eerder betrokken zijn bij inwoners, als hun problematiek nog met lichte ondersteuning te verhelpen is. We willen complexere problematiek en zwaardere ondersteuning voorkomen.

Zoals eerder gesteld, is de gezondheidssituatie van mensen die moeite hebben met lezen en schrijven vaak minder goed. Zij maken meer gebruik van een huisarts en ziekenhuis en minder gebruik van zorg vooraf en nazorg. Investeren in basisvaardigheden draagt dus bij aan een betere (ervaren) gezondheid en kan hierin preventief werken.

3. Leidende principes

3.1 Missie en visie
Bij de oprichting van het Taalhuis hebben alle partners gezamenlijk twee missies geformuleerd. De eerste missie is gericht op potentiële deelnemers aan de cursussen van het Taalhuis. De tweede missie gaat over het netwerk van partners van het Taalhuis.

De gezamenlijke missies van het Taalhuis zijn de volgende:

Het Taalhuis is van ons allemaal. Het Taalhuis helpt je door je taal- reken- of digitale vaardigheden te vergroten. Op een manier die bij jou past. Want met taal doe je nog meer mee.

Het Taalhuis is een proactieve samenwerking van organisaties en iedereen die met enthousiasme de basisvaardigheden van volwassenen in Vught willen verbeteren. Het is leren met plezier.

In de visie van het Taalhuis is geletterdheid een basisvoorwaarde voor een goed functionerende samenleving.

3.1 De vernieuwde werkwijze 2023- 2026
We maken met dit meerjarenplan de stap van pioniers- naar consolidatiefase en voeren verdere professionalisering door. Dit doen we op twee niveaus:

1) het inhoudelijke ondersteuningsaanbod voor onze inwoners;
2) de infrastructuur binnen het Taalhuis.

In de volgende paragrafen lichten we de focuspunten toe binnen de twee niveaus. De kern van de doorontwikkeling is een activiteitenaanbod met duidelijker profiel, een sterkere infrastructuur richting vrijwilligers en meer bestuurlijke betrokkenheid bij het Taalhuis. Daarmee sluiten we aan bij de eerdergenoemde aanstaande wetswijziging, landelijke ontwikkelingen, het regionale educatieplan en de lokale ambities. Ook zijn deze in lijn met de aandachtspunten en aanbevelingen vanuit de evaluatie met de Taalhuispartners. Het meerjarenplan wordt, anders dan in voorgaande periode, op strategisch, tactisch en uitvoerend niveau besproken met onze Taalhuispartners. Zo wordt het 'waarom, wat en hoe' inzichtelijk en wordt draagvlak gecreëerd voor uitvoering.

3.2 Focuspunten inhoudelijk aanbod 2023-2026

Als Taalhuis kiezen we in deze nieuwe fase bewust voor meer focus en verbinding. Samen richten we ons op een beperkt aantal speerpunten in plaats van beperkte verbinding op veel verschillende actielijnen, doelgroepen en speerpunten. We kiezen voor de volgende drie focuspunten:

1. Digitale en financiële vaardigheden
   Iedereen moet online mee kunnen doen, ook op het gebied van financiën. Het bijhouden van je inkomsten en uitgaven, veranderen van zorgverzekering, monitoren van energieverbruik (Slimme Meter): het gebeurt steeds meer digitaal. Onderdeel daarvan is het hebben van basale financiële vaardigheden. Kunnen omgaan met een smartphone of tablet en weten hoe je financiële hulp of voorzieningen aanvraagt, is essentieel. Zeker in deze tijd van stijgende lasten.

2. Gezondheid
   De overheid wil dat Nederlanders zelf informatie zoeken over gezondheid en zorg. En zelf keuzes maken, na zorgvuldig nadenken. Deze regie vereist dat iemand gezondheidsvaardigheden heeft. Ofwel dat iemand informatie kan lezen, begrijpen en gebruiken bij het nemen van een beslissing. Voor mensen die lager geletterd zijn, is dit moeilijk. Het Taalhuis kan in eenvoudige taal uitleg en ondersteuning bieden bij een gezondere levensstijl.

3. Gezinsaanpak
   We willen de cyclus van taalachterstanden doorbreken. Dit kan door te investeren op ouderbetrokkenheid en het versterken van taalvaardigheden van ouders in de thuissituatie. Zo maken we de kans kleiner dat kinderen van laagtaalvaardige ouders zelf ook een taalachterstand krijgen. Dit doen we vooruitlopend op 2025, waarin we als gemeente de regie krijgen op de gezinsaanpak laaggeletterdheid.

Meer verbinding op inhoud bereiken we door:
- Vroegtijdig samenwerking zoeken met partijen die al een rol hebben in deze onderwerpen. Zoals

organisaties gericht op armoede, volksgezondheid en vroeg- en voorschoolse educatie. We staan voor een integrale aanpak, zonder dubbelingen met goede samenwerking;

- Bij het uitbreiden of doorontwikkelen van ons ondersteuningsaanbod de aanwezige expertise binnen het regionale en landelijke netwerk te benutten. We gaan niet opnieuw het wiel uitvinden;

- Per focuspunt werkgroepen van diverse Taalhuispartners te vormen. Zij bundelen hun expertise en brengen zo samen bestaande activiteiten in beeld, verkennen behoeften bij inwoners en ontwikkelen het aanbod door. Waar nodig, betrekken zij andere partners of bondgenoten in het veld.

3.3 Focuspunten infrastructuur Taalhuis 2023-2026
De kracht van het Taalhuis vormen de gedreven professionals en vrijwilligers. Belangrijk is dat zij goed weten wat ze moeten doen, begeleiding en opleiding krijgen en gezien worden. Hoewel de basis van het Taalhuis staat, lopen we in de praktijk nog tegen enkele zaken aan die ook terugkomen in de evaluatie. Zaken die een randvoorwaarde voor succes zijn. Daarom vormen dit onze focuspunten voor de komende periode:

<u>1. Professionaliseren vrijwilligersbeleid (vrijwilligers als drijvende kracht)</u>
Vrijwilligers zijn van essentieel belang binnen het Taalhuis. Zij begeleiden de deelnemers in spreektaalgroepen, ondersteunen tijdens het inloopspreekuur en geven cursussen. Daarnaast is het aantal vrijwilligers in de afgelopen jaren sterk gestegen. Op dit moment worden vrijwilligers door verschillende partners begeleid, die ieder een eigen vrijwilligersbeleid voeren. Dit levert onduidelijkheid op voor vrijwilligers en de betrokken partners. Deze onduidelijkheid levert extra werk op voor de Taalhuismedewerker die daardoor onder druk staat. Daarnaast wordt het potentieel van de vele vrijwilligers in het Taalhuis onvoldoende benut.

Om de ongeveer 50 Vughtse vrijwilligers van het Taalhuis aan ons te blijven binden is een professioneel vrijwilligersbeleid in het Taalhuis nodig. Extra personele capaciteit kan in ieder geval tot 2025 deels bekostigd worden vanuit de extra uitkering van het Rijk. Met Welzijn Vught en Huis73 zijn we in gesprek over hoe dit te borgen. Het doel van de verkennende gesprekken is om een solide basis te creëren waar vrijwilligers en het Taalhuis op kunnen voortbouwen.

<u>2. Beleid en financiën: bestuurlijk draagvlak en continuïteit in budget</u>
Zoals eerder gezegd, laaggeletterdheid vraagt om continuïteit en een lange adem. Het is op het oog een beperkt vraagstuk, maar met enorme maatschappelijke impact. Dit vraagt om nog meer bewustwording en aandacht op bestuurlijk én managementniveau, bij zowel de gemeente als haar samenwerkingspartners. Bestuurders kunnen vanuit hun rol helpen sturen op inbedding van de aanpak basisvaardigheden in hun organisatie. Hiervoor zijn drie zaken belangrijk:

- *Structureel overleg stuurgroep*
  We richten een stuurgroep op. We maken duidelijk wat de rol en verantwoordelijkheid is van de diverse bestuurders en bepalen de agenda voor dit overleg. Maar ook hoe deze input bij de werkgroep van het Taalhuis terecht komt. Nb. Voor de werkgroep is er al een dergelijk overleg.

- *Continuïteit in budget*
  We financieren het non-formele ondersteuningsaanbod via jaarlijkse WEB-subsidies. Het

budget hiervoor is relatief beperkt en de hoogte fluctueert enigszins per jaar. Dit komt door de manier waarop de Wet Educatie Beroepsonderwijs is ingericht. Dat maakt het realiseren van een structurele aanpak met Taalhuispartners uitdagend. Niettemin is het wel mogelijk om meer en eerder financiële zekerheid te bieden aan de samenwerkingspartners. Dit vraagt om betrokkenheid van alle partijen bij het opvolgen van de subsidieprocedure.

- *Certificering Taalhuis*
  Taalhuis Vught doet mee aan de landelijke certificeringsaudit (zie hoofdstuk 2). De audit levert waardevolle informatie op hoe het Taalhuis scoort op zeven kwaliteitsnormen, waaronder 'producten en diensten, 'samenwerking' en 'maatschappelijk effect'. Met de audit in de hand kunnen we als Taalhuisnetwerk de samenwerking en de ondersteuning richting inwoners verder verbeteren. Cubiss ondersteunt de Taalhuizen in de regio Noordoost-Brabant die mee willen doen aan de certificering. Financiering gebeurt vanuit de extra uitkering die de centrumgemeente ontvangt.

<u>3. Randvoorwaardelijk: de juiste doelgroep bereiken</u>
Randvoorwaardelijk voor de uitwerking van de inhoudelijke focuspunten is het vinden en bereiken van de juiste doelgroep. De ervaring leert dat dit een uitdaging is. Bij de ontwikkeling van de focuspunten en het aanbod werken de werkgroepen altijd vraaggestuurd, waardoor er aanbod ontwikkeld wordt omdát er een vraag en dus een doelgroep is die er baat bij heeft. Door te investeren in het netwerk van het Taalhuis en door nieuwe bondgenoten zoals huisartsen, zorggroepen en scholen aan ons te binden willen we dichterbij inwoners komen voor wie we vervolgens passende ondersteuning kunnen bieden.

4. Taalhuis en partners

Het Taalhuis is geen juridische entiteit. Het is enerzijds een netwerk van betrokken partijen die zich inzetten om de basisvaardigheden in Vught te verbeteren. Anderzijds is het een fysieke plek in DePetrus, waar inwoners terecht kunnen voor vragen en een computer te gebruiken. Of om heel gericht leesmateriaal voor laaggeletterden te halen.

In dit lokale netwerk nemen lokale en regionale partners deel. De Taalhuiscoördinator vormt de spil in het netwerk. En de Taalhuismedewerker is het eerste aanspreekpunt voor deelnemers en voor het organiseren en faciliteren van aanbod. De Taalhuiscoördinator werkt ook voor de Taalhuizen in Boxtel en Sint Michielsgestel.

We werken met een stabiel netwerk van partners. Door de eerder genoemde regionale aanbesteding is Sagènn als formele taalaanbieder vervangen door Capabel Taal in het netwerk. Buiten deze wijziging is het netwerk intact.

- ABZ
- Capabel Taal
- Gemeente Vught
- Huis73
- Koning Willem I College
- Stichting Lezen & Schrijven

- Welzijn Vught
- WSD

4.1 Rollen en taken

Gemeente
Als gemeente zijn we opdrachtgever van het Taalhuis. Daarnaast zijn we door Wegwijs+ ook een belangrijke vindplaats voor laaggeletterde inwoners.

Overige Taalhuispartners
Alle partners in het Taalhuis willen vanuit hun missie en visie een bijdrage leveren aan het verbeteren van basisvaardigheden van Vughtse inwoners. Zij doen dit op een manier die aansluit bij hun organisatie: sommigen hebben aanbod voor de doelgroep, anderen zijn een goede vindplaats van laaggeletterden en weer anderen zoals de stichting Lezen & Schrijven hebben veel expertise in huis. Alle Taalhuispartners gaan meedoen of doen mee aan één of meerdere werkgroepen; in deze werkgroepen wordt ieders bijdrage concreet.

Taalhuiscoördinator
De coördinator is de spin in het web en zorgt ervoor dat het Taalhuis goed draait. De coördinator is verantwoordelijk voor het functioneren van het netwerk. Daarnaast heeft zij de volgende taken:

- Voorzitten Taalhuis-overleg;
- Bewaken en uitvoeren meerjarigplan en jaarplannen;
- Coördinatie van alle bovenlokale activiteiten;
- Het schrijven van verantwoordingen, kwartaal- en jaarrapportages;
- Contact onderhouden met en informeren van (boven)lokale partijen;
- Het vergroten en onderhouden van het netwerk;
- PR;
- Organiseren van overleggen met de partners per gemeente;
- Aanwezig bij provinciale en/of landelijke kennisdelingssessies en een vertaalslag maken naar regionale en lokale situatie;
- Aanspreekpunt zijn voor strategische zaken;
- Coördinerende rol bij de aanvraag en uitvoering van de WEB-subsidie.

Taalhuismedewerker
De Taalhuismedewerker werkt vanuit de Bibliotheek op de plek van het Taalhuis en is verantwoordelijk voor de volgende dingen:

- Coördineren lokale activiteiten
- Bestellen van (les)materialen bij Stichting Lezen & Schrijven;
- Het regelen van bezetting van het Taalhuis;
- Verzorgen van de intake van de potentiële cursist;
- Het doorverwijzen van de cursist;
- Het verzorgen van (extra) lokale PR;
- Is het lokale aanspreekpunt voor praktische zaken.

In ontwikkeling: Vrijwilligerscoördinator

- Het werven van vrijwilligers;
- De praktische begeleiding van vrijwilligers;

- De inhoudelijke begeleiding van vrijwilligers;
- Het regelen van de training voor vrijwilligers.

5. Financiën

Het Rijk financiert de aanpak van laaggeletterdheid. Hieronder staat hoe de financieringswijze eruit ziet en wat de verwachte budgetten zijn de komende periode. Tot slot beschrijven we hoe Taalhuispartners een beroep hierop kunnen doen.

5.1 Financiering van de aanpak laaggeletterdheid

Wet educatie beroepsonderwijs (WEB)

Gemeenten ontvangen jaarlijks via hun centrumgemeente (in deze 's-Hertogenbosch) het educatiebudget van het Rijk. Dit gebeurt op basis van de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB). Het totale WEB-budget voor de regio wordt jaarlijks indicatief verdeeld over de gemeenten. Van dit geld moeten gemeenten formeel (diplomagericht) en non-formeel (niet-diplomagericht) educatieaanbod organiseren. Via een regionale aanbesteding is besloten dat het formele aanbod wordt ingekocht bij Capabel Taal. Voor het non-formele educatie-aanbod kan de gemeente zelf activiteiten inkopen bij (lokale) partners.

In het regionaal educatieplan is afgesproken om ca. 60% van het WEB-budget in te zetten voor formeel aanbod en 40% voor non-formeel aanbod. In overleg met de centrumgemeente is het mogelijk om hiervan af te wijken, zo lang de verdeling in het collectief maar op 60/40 uitkomt.

Gemeentelijk budget

Gemeente Vught investeert via de budgetsubsidie aan Huis73 uit lokale middelen jaarlijks circa € 18.000, - in de aanpak van laaggeletterdheid. Met dit budget bekostigen we de rol van de Taalhuiscoördinator.

Extra jaarlijkse uitkering (decentralisatiemiddelen)

Tot en met 2024 ontvangen de centrumgemeenten een extra uitkering van het Rijk. Deze mag ingezet worden voor: deskundigheidsbevordering, personele inzet, versterking preventieve aanpak, verbetering samenwerking binnen het taalnetwerk, trainingen 'herkennen en doorverwijzen' of wervingsactiviteiten voor moeilijk bereikbare groepen (bijv. laaggeletterden met Nederlands als moedertaal). Gemeenten kunnen hiervoor budget aanvragen bij de centrumgemeente.

5.2 Hoogte subsidie voor non-formeel educatieaanbod

Het verwachte jaarlijkse budget voor Vught voor non-formeel aanbod is € 36.000,-. Als gemeente hebben we ervoor gekozen om af te wijken van de 60/40 verdeling en te kiezen voor een 50/50 verdeling. Dit ruimere budget voor non-formeel aanbod doet recht aan de grotere behoefte aan lokaal, laagdrempelig aanbod. Het Rijk cq. de centrumgemeente maakt het budget bekend in oktober voorafgaand aan het geldende jaar. De hoogte van het budget varieert jaarlijks (enigszins). Het genoemde bedrag is dus enkel indicatief.

6. Monitoring / evaluatie / resultaten

We vinden het belangrijk dat we kunnen laten zien wat het Taalhuis bereikt in de aanpak van

laaggeletterdheid. Tegelijkertijd willen we deelnemers en partners ook niet onnodig belasten met registratieverzoeken. Daarom maken we zoveel mogelijk gebruik van bestaande gegevens. Dat zijn:

6.1 Monitoring:

- *Impactmeting Sociale inclusie (Prof. Dr. M. de Greef)*
  Dit onderzoeksinstrument geeft aan wat de sociale impact is van een traject basisvaardigheden op een inwoner. Voor de meting leveren de Taalhuispartners met een ondersteuningsaanbod gegevens aan. Dit betreft een regionaal onderzoek als onderdeel van het regionaal educatieplan Noordoost Brabant.

- *Jaarplan en jaarverslag gemeente Vught*
  In het jaarverslag beschrijven we welke activiteiten uit het jaarplan zijn uitgevoerd, hoeveel deelnemers er bij de verschillende activiteiten waren en hoeveel vrijwilligers er zijn.

6.2 Evaluatie:

- We evalueren ieder jaar met de Taalhuispartners het jaarplan in het licht van het meerjarenplan. Met die input stellen we, waar nodig, het plan en de werkwijze van het jaar erop bij.

6.3 Resultaten:

Eind 2026 hebben we in Vught ten minste de volgende resultaten bereikt:

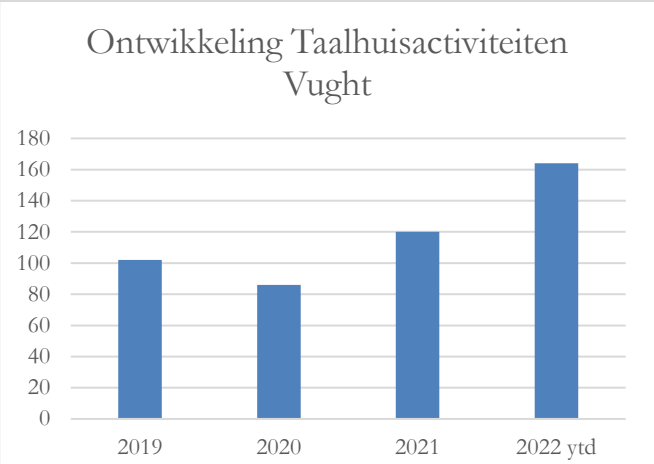
- We hebben 300 van de 3000 laaggeletterden in Vught in beeld. Daarvan zijn of worden 150 personen geschoold via formeel of informeel aanbod;
- Er is ondersteuningsaanbod op de drie focuspunten (digitale/financiële digitale vaardigheden gezondheid, gezinsaanpak) d.w.z. minimaal 2 activiteiten per focuspunt;
- Er is een stuurgroep voor het Taalhuis. Rollen, taken en verantwoordelijkheden ten opzichte van elkaar zijn vast gelegd en er is een duidelijke agenda;
- Taalhuispartners vragen de subsidie voor non-formeel aanbod vanaf 2023 tijdig aan. Wij verstrekken uiterlijk in december voorafgaand aan het nieuwe subsidiejaar de subsidie;
- Iedere Taalhuispartner heeft een rol, taak en/of verantwoordelijkheid gehad in één of meer focuspunten (vinden, verwijzen, aanbod, deskundigheidsbevordering);
- Het Taalhuis heeft structureel 60 actieve vrijwilligers;
- Vrijwilligers hebben één aanspreekpunt, worden gezien, begeleid, getraind en gewaardeerd;
- Het Taalhuis heeft een certificeringstraject doorlopen.

Vught

Bijlage 1 Evaluatie en jaarverslag

Inleiding:
Het Taalhuis Vught biedt sinds 2019 de infrastructuur waarbinnen gezamenlijk gewerkt wordt aan het verbeteren van de basisvaardigheden van inwoners van Vught. Na drie jaar komen we aan in een nieuwe fase, één waarin we willen consolideren en uitbouwen wat goed staat. In deze evaluatie en het jaarverslag over afgelopen jaar blikken we terug op de eerste periode na oprichting van het Taalhuis. Er is voor gekozen om de evaluatie op hoofdlijnen te houden: we kijken naar het aanbod en het bereik, de vrijwilligers, algemene bevindingen en aanbevelingen en de impact van een traject. In het jaarverslag over 2022 wordt een uitgebreidere inkijk gegeven in het afgelopen jaar.

Aanbod, bereik en vrijwilligers
Als we kijken naar de cijfers van het Taalhuis is in figuur 1 te zien dat het Taalhuis Vught een groei heeft doorgemaakt in de afgelopen jaren. De cijfers van 2022 bevatten nog niet de cijfers van het vierde kwartaal, het uiteindelijke resultaat komt dus hoger uit dan nu geschetst. De cijfers laten zien dat het totaal aantal deelnemers steeg van 102 naar 164. Daarnaast is het aanbod afwisselender geworden en zetten we nu ook in op gezinsgerichte activiteiten, gezondheidsvaardigheden en digitale vaardigheden. Het aantal vrijwilligers is de afgelopen jaren verdrievoudigd van 18 naar 48 in 2022.

Figuur 1

Impact
De impact van een traject basisvaardigheden op het leven van een inwoner is groot. Vught doet mee aan een regionale impactmonitor door professor Maurice de Greef[2]. De monitor laat zien welk effect het deelnemen aan een traject heeft op iemands plek in de samenleving. De deelnemer beoordeelt zelf dit effect. Bijvoorbeeld op het ontmoeten van mensen, de deur uitgaan, meedoen aan natuur- of sportactiviteiten en ook diens arbeidsmarktpositie.

De impactmonitor laat zien dat investeringen in een gezamenlijke aanpak laaggeletterdheid haar vruchten afwerpt. Uit de metingen wordt duidelijk, dat
- circa 59% van de deelnemers een betere taalbeheersing krijgt.
- circa 45%- 65% van de deelnemers een betere plek in de samenleving krijgt bijvoorbeeld doordat iemand meer mensen ontmoet, meer onderneemt, assertiever is geworden of meer deelneemt aan natuur- en sportactiviteiten.
- circa 15%- 30% van de deelnemers een betere arbeidsmarktpositie krijgt.

De deelnemers geven aan beter te functioneren op verschillende levensdomeinen na deelname aan een traject in reken-, taal- of digitale vaardigheden. Onderstaande tabel laat alle resultaten van de impactmonitor zien.

[2] "Impact taaltrajecten voor inwoners van Noordoost-Brabant op verschillende levensdomeinen in 2022
Resultaten monitor educatietrajecten regio Noordoost-Brabant als onderdeel van de Nederlandse Monitor Volwasseneneducatie door Prof. Dr. Maurice de Greef"

Tabel 1: Percentage deelnemers met betrekking tot toename mate van sociale inclusie in Noordoost-Brabant in 2022

Leercontext → / Aantal deelnemers met toename sociale inclusie per variabele van sociale inclusie in % ↓	Trajecten Noordoost-Brabant 2022	Landelijk onderzoek 2012
Sociale inclusie		
Nationale Taalvaardigheden	58.6	58.2
Digitale Vaardigheden	49.4	51.4
Assertiviteit	51.5	54.2
Arbeids- & opvoedingsvaardigheden	43.9	42.0
Financiële vaardigheden	65.2	Niet gemeten tijdens landelijk onderzoek
Ontmoeten & ondernemen	60.0	48.8
Natuur- en sportactiviteiten	59.0	49.3
Arbeidsmarktpositie		
Betaalde baan	20.0	19.5
Vrijwilligerswerk	34.6	21.4
Stage	15.2	7.3
Op zoek naar baan	19.8	19.8
Betaalde baan met begeleiding	26.3	14.3

Herijkingssessie nieuw meerjarigplan Taalhuis
In het voorjaar van 2022 heeft een herijkingsessie plaatsgevonden met alle partners van het Taalhuis. De samenwerking van de afgelopen jaren is geëvalueerd en alle partners spraken zich tijdens deze sessie positief uit over de ingeslagen weg. Men was positief over:

- Het nastreven van een gezamenlijk doel
- Korte lijnen tussen partners waardoor inwoners sneller en adequater worden geholpen
- De infrastructuur en profilering van het Taalhuis staat goed
- Er is veel betrokkenheid van vrijwilligers.

Volgens de partners moeten we de komende periode gaan inzetten op het intensiveren van de onderlinge samenwerking onder andere door heldere werkafspraken te maken over bijvoorbeeld het vervolg na een gevolgd traject. Ook kwam naar voren dat het groeiende vrijwilligersaantal maakt dat we het vrijwilligersbeleid van het Taalhuis moeten gaan professionaliseren om onze ambities te kunnen blijven realiseren. Tot slot werd geuit dat het wenselijk is om de continuïteit te waarborgen in de vorm van langdurigere en vroegtijdigere afspraken over de verdeling van de regionale WEB-subsidie. Hierdoor wordt het voor partners mogelijk om duurzaam aanbod te doen en dit ook goed op elkaar af te stemmen.

Algemene bevindingen

- Het regionale subsidieproces is stroperig en zorgt voor onduidelijkheid en onzekerheid bij alle partijen. Denk hierbij aan jaarlijks terugkerende aanvraagprocedures die veel tijd in beslag nemen en pas laat in het jaar beschikt worden. Voor de partners betekent dit dat zij lang moeten wachten op duidelijkheid over hun subsidieaanvraag en de daadwerkelijke uitbetaling van de subsidie.

- Er is momenteel nauwelijks aanbod gericht op rekenvaardigheden terwijl dit nauw verband houdt met het grip houden op financiën, iets dat zeer actueel is.

- Het ontbreekt aan gestructureerde begeleiding van en eenduidigheid voor vrijwilligers. Door de groei van het Taalhuis en het aantal vrijwilligers krijgen de vrijwilligers nu daardoor niet de aandacht die ze nodig hebben. Dit heeft als gevolg dat het potentieel van de vrijwilligers niet ten volle benut wordt.

- Houd meer rekening met de locatie van het aanbod. Zorg dat dit bereikbaar en laagdrempelig is voor de doelgroep die je wil bereiken.

Aanbevelingen
Zoals bovenstaande evaluatie en bevindingen aantonen is het Taalhuis een waardevolle plek én netwerk om volwassenen te ondersteunen in hun ontwikkeling. Deze fase waarin het Taalhuis verkeert vraagt echter ook om doorontwikkeling en verdere professionalisering:

- Zorg voor structureel en professioneel vrijwilligersbeleid binnen het Taalhuis en borg hiermee een goede aansturing en begeleiding van de groep. Hiermee maken we ten volle gebruik van het potentieel van de groep en kunnen we doorgroeien in het ons aanbod en het verbeteren van de match tussen vraag en aanbod. Met een professioneel vrijwilligersbeleid anticiperen we ook op de regierol die we per 2025 krijgen bij de gezinsaanpak laaggeletterdheid;

- Zorg voor voldoende laagdrempelig aanbod, indien nodig op verschillende locaties in de gemeente. Denk hierbij aan (digi-)taal, camouflage- en rekentrajecten en het bereiken van NT1’ers. Ook gecombineerde inzet via het sociaal domein en het onderwijs biedt meer mogelijkheden dan we nu benutten.

- Continuïteit en borging van taaltrajecten worden in alle onderzoeken en evaluaties met partners genoemd als een van de belangrijkste indicatoren voor succes. Zorg voor langdurige subsidie voor de partners en projecten met een vlotte aanvraag- en betalingsprocedure;

- Investeer in de Taalhuismedewerkers, zodat er ruimte ontstaat voor de ontwikkeling en uitvoering van het groeiende (nieuwe) aanbod en begeleiding van deelnemers. Bij de start van het Taalhuis is ingezet op 8 uur inzet per gemeente. Door groei is dit urenaantal niet meer toereikend om de doelen te bereiken.

Jaarverslag 2022
In 2022 is de verbinding met Helvoirt nadrukkelijker gelegd. Om het Taalhuis onder de aandacht te brengen en behoeften te achterhalen hebben afspraken plaatsgevonden bij HelvoirThuis. Klik en Tik is reeds van start gegaan in Helvoirt en verder zijn de lijnen verkort om daar waar gewenst trajecten uit te rollen. Het is in 2022 niet gelukt om Digisterker op te starten in Helvoirt. Dit staat voor 2023 op de planning.

Door de oorlog in de Oekraïne zijn er sinds dit voorjaar een grote stroom aan Oekraïners opgevangen in Nederland. Zo ook in Vught. Het Taalhuis heeft samen met actieve vrijwilligers, Capabel Taal en

Welzijn Vught succesvol gewerkt aan de het snel opstarten van taaltrajecten. Ruim voor de zomer werd gestart met zowel formele- als non formele taaltrajecten bij Emmaus en in DePetrus.

Verder is in 2022 ook een vervolg gegeven aan een succesvolle eerste samenwerking met Cello Zorg en Prago. Vanuit het Taalhuis wordt samen met Prago een traject gericht op digitale vaardigheden aangeboden aan een groep cliënten van Cello. Prago is hierbij de partij die gespecialiseerd is in het bieden van onderwijs aan volwassenen die moeilijk leren. Dit traject is in het najaar van 2022 gestart.

Ook hadden we opnieuw aandacht voor de verbinding tussen leefstijl en gezondheid en basisvaardigheden. Samen met Voel je goed! zijn in 2022 twee lesgroepen gestart die onder leiding van twee vrijwilligers en een diëtist gewerkt hebben aan een uitgebreid lesprogramma waarin gezondheid, voeding en taal centraal staan.

Tijdens de Week van het Lezen en Schrijven hebben de Taalhuizen vanuit de regio de handen ineen geslagen tijdens een gezamenlijke activiteit, waarin samen Taal ervaren centraal stond tijdens een theatershow voor taalmaatjes en taalvrijwilligers. De show ging over de Nederlandse taal en cultuur. Meer dan 50 taalvragers en vrijwilligers waren hier samen aanwezig.

In oktober 2022 zijn de banden met het Jeroen Bosch Ziekenhuis aangehaald en is met de adviseur Zorgcommunicatie gesproken over hoe in het ziekenhuis wordt omgegaan met laaggeletterdheid en het trainen van vrijwilligers van het Taalpunt (onderdeel van Het Bossche Taalnetwerk). Het Taalpunt is een partner van Het Bossche Taalnetwerk maar gezien de regiofunctie van het JBZ is dit ook voor Vught een interessante gesprekspartner. Er is afgesproken om de samenwerking uit te breiden naar de regio en het Taalhuis Vught ook verder bekend te maken binnen het Taalpunt JBZ. Daarnaast zal de coördinator aansluiten bij een interne workshop over dit onderwerp.